Duşan BAISKI

La Singapore, un chiştoc de ţigară

Dungă stă cu coatele înfipte în tejghea, cu privirea pierdută la turla bisericii franciscane. De-acolo, zice-se c-au tras teroriştii în revoluţionari. De fapt, gândeşte el, asta s-a zis. Că terorişti nu s-au găsit, revoluţie cică n-a fost, c-a fost lovitură de stat, iar manifestanţii şi-au tras singuri gloanţe în cap. Iar acum nu zice nimeni nimic. Viaţa e prea scurtă pentru a mai da cu băţu-n baltă.

După un timp, Dungă îşi coboară privirea la consensul pieţei. Liliana, gâsca lui cea albă, îşi întinde din când în când gâtul ca pentru a înghiţi vreun nod ce-i alunecă anevoios prin esofag. Uneori, Dungă ar vrea să fie în locul ei. Alteori ar vrea să nu mai fie deloc. Speră însă că într-o bună zi cineva, vreun individ bonom, cu o respiraţie profundă şi liniştită, va scoate din buzunarul pantalonilor o bancnotă de o sută de lei, îi va îndrepta colţurile, i-o va întinde domnului Dungă, proprietarul societăţii comerciale cu răspundere limitată „Liliana” şi, cu încuviinţarea acestuia, va pune palma pe creştetul gâştei.

Falimentul pare însă iminent. De o săptămână întreagă, Liliana zace pe betonul rece al tejghelei şi priveşte melancolică „alba-neagra” de pe tejgheaua de vizavi. Zace degeaba, nu vine nimeni s-o atingă, zace, priveşte şi ascultă muzică. Uneori muzica o deranjează fiindcă e dată tare, prea tare, aproape asurzitor şi atunci îşi întinde gâtul lung şi subţire şi dă din cap. A început chiar să înveţe unul din cântecele Romicăi Puceanu. Ba chiar se bucură de faptul că s-a născut în Balcani. Viaţa pare veselă aici. Şi nici nu rişti să plăteşti cinci sute de dolari pentru un prăpădit de chiştoc de ţigară aruncat pe jos, ca la Singapore.

Totuşi, gândurile astea îi trec prin cap lui Dungă şi nicidecum Lilianei. Cu toate că, uneori, nici în capul lui nu e nimic. Stă doar şi se holbează la consens. Un consens ce lui i se arată de-a dreptul dubios. De ce nu vine încă nimeni să pună mâna pe Liliana? Ori e toată lumea foarte liniştită, şi-n acest caz bolnavă, ori e toată neliniştită, şi-n acest caz e fără cuvinte.

Azi, după ce a cărat cu sine o pancartă pe care fusese scris: „Pentru o sută de lei, Liliana vă alungă sughiţu” (da, nearticulat, pentru că Danny, cel care i-a scris reclama a făcut un liceu unde nu s-a-nvăţat gramatică), o ploaie iute, ca de vară, total neobişnuită pentru ianuarie, i-a stricat literele de cerneală şi i-a muiat cartonul. Acum, pancarta

zace mototolită sub cartoanele goale de „Assos”, lângă tomberonul prea plin de alte pancarte şi cartoane goale de „Assos”.

Alteori, Dungă îşi fixează privirea înspre intrarea în piaţă. Se uită atent la chipurile oamenilor, până când întâlneşte o figură dumnezeiască. Domnul sau doamna, cu bunătatea întipărită până şi-n ridurile frunţii, potenţiali clienţi ai societăţii comerciale cu răspundere limitată „Liliana”, se dau totuşi repede de gol, de cum ajung la tejgheaua cu ziare. Se uită întâi la fiţuici, apoi în jur, scot în grabă moneda dinainte pregătită, aproape că smulg ziarul din mâna vânzătorului, îl îndoaie cu titlul înăuntru şi-l introduc discret în buzunarul pantalonului sau în plasă. Dungă ştie totuşi ce titlu are ziarul. Fiindcă din locul lui el le vede pe toate.

Iată, de pildă, această doamnă platinată, cu faţa rotundă, semn al blândeţii, poate cândva o bună şi ascultătoare cotizantă de partid, acum precis membră a vreunei societăţi filantropice şi, judecând după cutele neacoperite de pudră, probabil chiar bunică, se va opri senină, liniştită, marcată de consensul zis general, se va uita de sus la fiţuici, va scoate din poşetă o puşculiţă din piele natur, asta după ce în prealabil va scotoci îndelung printre nimicurile ce umplu mai toate poşetele femeilor, din această puşculiţă va alege bancnota cea mai urâtă şi i-o va întinde vânzătorului bărbos arătând cu degetul spre un ziar de scandal. Dungă va face de îndată legătura şi va conchide laconic, în sinea sa, bineînţeles: „Masturbaţie!”

Doamna platinată l-a văzut şi se îndreaptă spre el. Tocmai spre el cu toate că se află ascuns printre mormane de mere, plase de rafie şi sticle de ţuică din găinaţ de porumbel. Prin minte îi revine imaginea obsedantă a chipului „în două urechi” al fostului prim-miner al ţării. Doamna platinată seamănă cu fostul prim-miner. Sau lui doar i se pare că seamănă. Nu i-au plăcut niciodată portretele. Au în ele ceva diabolic, iar ochii te urmăresc indiferent în ce colţ al camerei te găseşti.

— [igări ai?

Vocea dumneaei alungă vedenia. (Chiar dacă... cu primul-miner...) Dungă dă din umeri, holbându-se la aluniţa de pe gâtul alb al femeii.

— Am adidaşi parlamentari, zice.

Şi râde. Cucoana îl fulgeră cu privirea. Bărbatul nu înţelege de ce s-o fi supărat, ba, dimpotrivă, cel supărat trebuia să fi fost el. De unde şi până unde îl întreabă de ţigări? „Masturbaţie”, gândeşte şi, pentru o

clipă, i se pare c-a zis asta cu voce tare. Iar olteanul care vinde mai încolo varză murată îl priveşte împietrit. Pe şorţul albastru, prins dinainte, peste pufoaică, o pată mare, închisă la culoare. Dungă trage puternic aer în plămâni. Simte în nări un miros vag de tutun bulgăresc, de langoşi, de urină şi gaze de eşapament.

Se uită furios la Liliana. Furios dintr-odată. Cucoana de bine n-a catadicsit să deschidă baierile pungii „din piele de OTTER". Îl înjură pe vânzătorul de ziare. Înjură şi lumea cu inimă de piatră. Piaţa e plină cu oameni cu inimi de piatră. Şi pe deasupra idioţi.

„Pentru o sută de lei Liliana vă vindecă de sughiţ". Ce rost au atâtea ziare? Un singur ţipăt al Lilianei, neaşteptat, să surprindă, nu-i aşa? face cât o sută de ziare. Înmulţiţi deci o sută de ziare cu cinci lei. Pentru o sută de lei, Liliana vă vindecă de apatia postelectorală.

Cântă Romica Puceanu. Liliana îşi întinde gâtul. Îi place Romica Puceanu şi faptul că s-a născut în Balcani. Dungă se cutremură de frig. Scoate din buzunar o sticlă de un sfert. Goală. Mai e (parcă) un strop pe fund. Până să ajungă la gura lui Dungă, picătura dispare. Ochii Lilianei lucesc şi patronul o înjură.

O, Doamne! Un domn. A intrat în piaţă un domn. Dungă îl soarbe cu privirea. Nu suferă de inversiuni sexuale, dar apreciază aspectul bine al unora a căror ţinută cadrează cu chipul aristocratic. „Rahat!" gândeşte. Individul cu mutră de pensionar aristocrat vinde ţigări „Assos" şi cumpără mărci şi dolari.

Lui Dungă îi este de-a dreptul dor de un domn în carne şi oase. Sau de o doamnă adevărată. (Fără cuvinte.) Care să întruchipeze liniştea. Care să se apropie de Liliana cu mâinile şi cu glasul tremurând de emoţia brusc renăscută. Care să scoată din buzunar nenorocita de sută, să-l implore pe el, pe Dungă, să-i permită să pună palma pe creştetul lunguleţ al Lilianei, să aştepte cu înfrigurare ţipătul ascuţit… nu, să nu aştepte, ci să fie luată prin surprindere, să tresară, să simtă iar adevărata viaţă curgându-i prin vene…

Două călugăriţe! Iartă-mă, Tu, Cel de Sus! Cum de s-a putut gândi că cele două măicuţe în negru vor să-şi mai tulbure liniştea, când ele pentru linişte s-au călugărit.

Pentru a fugi de inimile de piatră. De idioţi. De hoţi şi bişniţari. De care s-a umplut lumea. Şi totuşi… Călugăriţele s-au oprit pentru o clipă dinaintea Lilianei, una dintre ele a şoptit ceva, cealaltă a dat din cap că nu, şi au plecat amândouă mai departe.

Dungă răsuflă uşurat. Mai uşurat decât atunci, în decembrie, când s-au spart vitrinele la magazine şi când cineva i-a pus în braţe o sticlă de şampanie. Până atunci n-a băut niciodată şampanie. În stradă ardeau operele primului-miner şi el bea şampanie. Când au apărut pompierii militari cu tunurile de apă, a fugit. A căzut în nişte boscheţi, ud până la piele. (C-a fugit laolaltă cu tinerii furioşi.)

Dimineaţa a găsit-o pe Liliana. A văzut-o rătăcind pe uliţele desfundate ale Mehalei. Oraşul părea că doarme. Cu vitrinele sparte. Cu oamenii căutând „Europa Liberă” pentru a asculta ştiri proaspete. A fost duminică atunci, când a găsit-o pe Liliana. Pe 17 decembrie. El şi ea rătăcind pe uliţele acelea. Vânăt de frig, s-a încumetat s-o alerge. De fapt, l-a alergat ea pe el, fugind printre grămezile de moloz, stârnind câinii „sistematizaţi”. Dar a prins-o. I-a strâns pliscul, a pus-o subsuoară şi a dus-o acasă.

— Cât vrei pe ea?

Glasul gros l-a speriat. Nu, el nu vinde nimic. Dă din mâini ca un bezmetic, aproape că ţipă. Gospodina îl măsoară o clipă, se cruceşte, îl înjură apoi şi se depărtează bombănind. Şoldurile uriaşe ale femeii îl fac să înghită în sec. Îşi aprinde o ţigară. „De fumat n-au murit atâţia câţi au murit de comunism”, gândeşte. Se miră de înţelepciunea care l-a copleşit dintr-odată.

Poliţistul de piaţă. Acum e altul. Că ăştia, noii, se schimbă în fiecare săptămână. Poliţiştii cu dungi roşii la pantaloni. Că de-aia le-au păstrat, să nu uite lumea cine şi ce-au fost. Cel de săptămâna trecută mânca toată ziua seminţe de dovleac. Îl salutau bişniţarii ca pe un Dumnezeu, iar el dădea numai din cap, scuipând pe jos cojile rumenite. Unul care vindea lângă Dungă miere de stup, „Carpaţi fără filtru” furate şi prezervative chinezeşti spunea că e singurul poliţist cu inimă de aur din toată ţara. Şi el, Dungă, l-a îndrăgit.

Zgribulit de frig, se uită iar la turla bisericii franciscane. Orologiul, cândva viu, e-acum înţepenit. Scândurile bătute în ferestre sunt înnegrite de ploi. Doar una lipseşte. Pe-acolo s-a tras. Se zice că manifestanţii au născocit terorişti, să poată să-şi tragă singuri gloanţe în cap. Deci de acolo n-a tras nimeni, gândeşte Dungă. Paznicul muzeului (că acum biserica-i muzeu) o fi transformat turla în crescătorie de porumbei.

Poate că mai bine ar creşte şi el porumbei. Sau ar vinde ziare. Priveşte cu ciudă la barba roşcată a vânzătorului de ziare, la tejgheaua

improvizată din lăzi de lemn, la titlurile fistichii ale fiţuicilor, la oamenii ce trec prin faţa Lilianei, indiferenţi, înfofoliţi în blăni sau pufoaice, la precupeţele îngheţate, la puştiul cu „alba-neagra” rămas fără clienţi, la olteanul care vinde varză murată. Şi simte ceva ca o mână ce-i strânge puternic măruntaiele, ghiceşte că asta e furia, o apucă pe Liliana de spate, o aruncă în sus. Pentru o clipă, nu se mai aude nimic. Pe urmă fâlfâitul disperat a doua aripi mari. Deodată, Liliana începe să ţipe ascuţit, strident, lumea din piaţă se cutremură surprinsă, ţipă, iar ea, Liliana, fuge peste merele ionatane, răstoarnă sticlele de ţuică, borcanele de hrean. Apărută lângă Dungă de cine ştie unde, doamna aceea platinată, poate o fostă membră de partid, are obrajii îmbujoraţi și strigă din răsputeri: „Jos guvernul!” Atunci, poliţistul cu dungi roşii trage în aer un foc de armă.

Linişte. Linişte. N-a tras nimeni. (Consens.) Liliana zace în continuare pe cimentul rece al tejghelei. Lui Dungă doar i s-a părut că Liliana zboară. O mângâie mut, cu ochii pierduţi la turla bisericii-muzeu. „Liliana” a dat faliment. E rece, mai rece decât cimentul tejghelei. Iar sângele de pe fulgi i-a îngheţat.

DUŞAN BAISKI – Luna şi tramvaiul 5 – proză scurtă – Editura Marineasa – 1994